

Franckesche Stiftungen zu Halle

Memoria Theologorum Wirtembergensium Resuscitata, h.e. Biographia Præcipuorum Virorum, qui à tempore Reformationis usque ad hanc nostram ætatem ...

Accessit Elenchus Scriptorum tum editorum, tum in Manuscriptis latentium cum
Supplementis atque Indicibus necessariis

Fischlin, Ludwig Melchior

Ulmæ, Anno M.DCC.X.

VD18 90845382

[Iohannes Brentius]

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:hbz:5:1-216309

vit. Ipse Pater Georgius Hala Augustini Brunnii Promotor & Patronus fuit, cujus commendatione in Wirtembergiam venit. Legem mortalitatis explevit, d. 13. Januarii, An. C. 1565, ætatis 75. (d)

Scripta.

Bedenken von Haltung eines Concilii, An. 1541.
d. 15. Februar. aufgesetzt.

Consilium de Concordiâ instituendâ & Componendo diffidio Religionis. An. 1544. vernaculo sermone. Utrumque scriptum non minus moderatum, quàm cordatum.

JOHANNES BRENTIUS, * Præpositus Stuttgardianus Evangelicorum primus, natus est Wilæ, oppido Sueviæ Imperiali in meditullio Wirtembergiæ sito, Anno 1499. d. 24. Junii, Patre Martino Brentio, oppidi illius annis 24. Prætorè, Matre Catharina Henichia. Ætatis anno undecimo Heidelbergam in Scholam trivalem est missus, postea Vaihingam concessit, ubi scholam regebat Magister Johannes Schmidlinus famâ clarissimus. Anno ætatis 13. Heidelbergam rediit, ubi biennio post Baccalaureus creatus est, & Præceptoribus usus in artibus liberalibus Theobaldo Billicano, Johanne Knellero Imperatoris postea Caroli V. Consiliario, in Græcis Johanne Oecolampadio; in Hebræâ, Judæo quodam Hispano Mattha, qui baptizatus, & Medicinæ postea Doctor renunciatus fuit; in Theologiâ D. Petro Scheibenhard, D. Georgio Nigri & alio quodam D. Marco. Æquales in Studiis ha-

B 4

buit

(d) Brunniius l. c. & p. 118.

* Clar, 1530. N. 1499. Obiit, 1570.

buit Melanchtonem, Bucerum, Schnepffium, Frech-
 tum, aliosque. Ibi autem eximiis Studiis nocturnis
 malum sibi contraxit, quod per omnem adhæsit vitam,
 ut post noctem mediam parum aut nihil amplius dor-
 mire potuerit, unde horas postea illas insomnes piis
 attribuit meditationibus, quas, postquam surrexerat,
 in chartas coniecit. Creatus igitur ob omnium ferè
 disciplinarum capacitatem, Magister Heidelbergæ An-
 no 1517. ætatis 18. nec multo post Contubernii Re-
 ctor illic electus, quodlibetariam, ut vocant, propo-
 suit disputationem, & Summulas Petri Hispani, Sueton-
 nium, Græcam Grammaticam, Dialecticam & Home-
 rum triennio professus est. Deinde, lectis Lutheri Li-
 bris, Veritatem tum densissimis tenebris involutam
 agnoscere & hinc ulterius motus Juvenis adhuc, cum
 Luthero conferre, ac publicè docere incepit, unde
 Theologorum sibi odium contraxit. Ut autem in su-
 scepio exercitio absque impedimento posset pergere,
 ibidem in Collegium Canoniorum ad Spiritum San-
 ctum est adscitus, & sacris initiatus, in Patriâ primi-
 tias celebravit, postea Heidelbergam reversus, aliquo-
 ties vices alterius pro Concione populari obivit, audi-
 toribus gratissimus. In Patriam verò revocatus An-
 no 1522. Halæ Suevorum Ecclesiastes constitutus,
 ætatis anno 23. docuit maximo cum fructu, reforma-
 tionisque eâ in urbe auctor fuit. Anno 1530. Comi-
 tiis interfuit Augustanis, ubi strenuè Lutheri doctri-
 nam defendit; cum autem utriusque partis Theologi
 familiariter inter se de Religionis Controversiis con-
 ferrent, à quodam magni Nominis Episcopo invitati,
 ubi Cochleus aliquando Sanctorum invocationem hoc
 argumento adstruere conatus est, quod Mater Ecclesiæ
 hac

hac
 Bre
 ille
 ties
 153
 Ma
 pit l
 pta
 Bar
 & F
 gen
 Du
 rest
 con
 Joa
 Pro
 The
 cens
 ctus
 ven
 & n
 nis
 Cu
 Ph
 ta n
 fru
 pos
 mis
 Cù
 exe
 rep
 pta

hac in parte sit audienda, cui hoc visum esset: Ibi cum Brentius subjiceret, quid si Pater diversum præcipiat? ille indignatus, cum aliter refutare non posset, aliquoties cum nausæa repetivit: Pater, Pater, Pater! Anno 1531. è Comitibus domum reversus Uxorem duxit Margaretham Græterianam Viduam, ex quâ sex suscepit Liberos, de quibus superstites relictæ 3. Sophia nupta D. Eberhardo Bidenbachio Abbati Bebenhusano; Barbara, quam duxit D. Theodoricus Schnepffius. & Filius Patri cognominis, Professor in Schola Tubingensi, Anno 1534. ab Ulrico Duce Wirtembergico Ducatu avito recuperato, ad Academiæ Tubingensis restorationem ad annum unum à Senatu Hallensî concessus, & Commissarius Scholæ constitutus, cum Joachimo Cammerario, Leonhardo Fuchsio, & aliis Professoribus Academiæ statuta disposuit, in Schola Theologiam, in Templo pro Concione populum docens. In Mathematicis etiam tunc occasionem nactus, multa didicit, donec elapso tempore, de quo convenerat, ad suos rediit. Interfuit præterea Anno 1540. & 1541. &c. Colloquiis Theologorum & Religionis causâ institutis Hagenoæ, Wormatiæ & Ratisbonæ. Cumque eodem ferè tempore Paulus Constantinus Phrygio in Academia Tubingensi Professor ex hac vita migrasset, Brentius in ejus locum vocatus est, sed frustra; Senatores enim negârunt Hallenses, se ejus posse operâ carere, neque ipsè gregem fidei suæ commissum deferere, sibi integrum respondit. An. 1547. Cùm Imperator Carolus V. Halam Suevorum cum exercitu venisset, non solum à militibus ædes ejus direptæ, sed etiam literæ de rebus bellicis ad amicos Scriptæ, & Conciones ejus ad Cæsarem delatæ sunt, Un-

de cum in periculo versaretur maximo, in altissima turri aliquantisper latuit, tandem urbe egressus Die S. Thomæ, alienis indutus vestibus, per medios Hispanos salvus evasit, & totâ nocte uno saltem comite in agris oberravit, paulò post Cæsare digresso, Halam rediit, & officium sicut antea fecit. Anno 1548. extremum vitæ periculum adiit Brentius, nam cum Librum Interim dictum, ceu impium damnasset, datum à Gránvellano Legatis Hallensibus negotium fuerat, si Cæsari gratificari vellent, curarent, ut Brentius vinculus Augustam deduceretur: Quod cum ille rescivisset, acceptâ per Senatorum quendam (qui reliquis juramento à Legato adactis, ut Brentii periculum celarent, seriùs non animadvertente Legato intraverat,) Schedâ tali: Fuge, Brenti, citò, citiùs, citissimè; in agrum vicinum subito secessit, & ibi per Sylvas latitans, diuque incertis errans sedibus, à militibus etiam sæpius questitus, amissâ interim Basileæ Uxore, tandem apud Ulricum Ducem Wirtembergicum refugium invenit, & Hornbergæ, oppido in Sylva Hercynia sito, vicem Præfecti aliquandiu sustinuit, nomine mutato in alium *Hulbreich Engster*; Cumque aliquando concionantem virum pium & honestum in vicino pago audivisset, conciones ne in longum protraheret, admonuit, ille molestè hæc ferens, respondit: Vobis Præfectis omnis in templis mora est molesta, sed non æquè in Symposiis. Anno 1550. Postquam biennium in Exilio variâ fortunâ vagatus esset, Tubingam propius accessit, & sub autumnum ad Johannem Molitorem, Pastorem Megerkingensem, in locum ab hominum commercio remotum, se contulit. Inde Christophorus Dux Wirtembergensis, Patris Ulrici M. Nov. defuncti

Et S
Dei
præ
lio
Wir
runt
tran
fusa
Leg
den
lio p
& C
dun
log
Ger
à Pa
sine
quia
sequ
vis
den
hoc
Scr
Ap
tien
inst
abr
fari
Ecc
Sac
de
Mo

Et Successor ad se vocatum Stuttgardia palam fovit. Deinde à Brentio Confessionem conscribi voluit de præcipuis Doctrinæ Christianæ Controversiis, Concilio Tridentino offerendam, quam præcipui ditionis Wirtembergicæ Theologi sua Subscriptione approbaverunt. Anno 1551. Eodem Anno ad secundas nuptias transiit cum Catharina Jsenmannia, ex quâ 12, liberos suscepit, & 10. superstites reliquit, Anno 1552. cum Legatis Wirtembergicis & aliis tribus Theologis Tridentum profectus, Confessionem à se scriptam Concilio publicè exhibuit, paratus eam defendere, Comites & Collegas habens Jac. Beuerlinum, Jac. Heerbrandum & Val. Vannium & Jodocum Neobolum, Theologos, Theodoricum à Plieningen verò & Johannem Gerhardum è Politicis. Sed nec auditi, nec responso à Patribus accepto, domum reverti coacti sunt, non sine periculo, cum ipse præ reliquis Legatis ad Colloquia privata sæpius à Pontificiis sollicitaretur. Hyeme sequenti, cum Præpositus Ecclesiæ Stuttgardienfis è vivis excessisset, in ejus locum suffectus, eique simul Academix Tubingensis Inspectio commendata est. Cumq; hoc ipso tempore Petrus à Soto, Hispanus, Evangelicos Scriptis oppugnasset, Brentius huic è Sacra Scriptura Apologiam opposuit. A. 1557. Ad Colloquium Wormatiense, Præsides Julio Pflugio, Episcopo Naumburgico, institutum à Duce Christophoro missus venit. Id abruptum est, quod Evangelici S. Scripturam, adversarii verò consensum perpetuum, Controversiarum in Ecclesia Judicem esse contenderent. Cumque bellum Sacramentarium tum recruidisset, Confessionem ea de re Brentius edidit; Monasteria item ipso auctore Monachorum olim latibula, in Scholas conversa, & harum

harum cura à Christophoro Wirtembergico Brentio concredita. (a) Anno 1563. Colloquium cum Georgio Wigelio, Ducis Pomeraniæ, Concionatore Aulico, ab ipso Duce exoratus, de S. Cœnâ instituit, sed absque fructu, irreverenter admodum ab homine immodesto habitus. (b) Encomia ejus à variis & excellentibus Viris adornata collegit Scriptor Vitæ illius diligentissimus, Johannes Benschlag / Hallensis Ecclesiæ Minister, inter quæ eminet Elogium quod Brentio magnus Ecclesiæ Elias, Lutherus impertuit, quodque in præfatione ad opera, Brentiana Theologi Wirtembergici, producunt & laudant. Non adulator, scribit ille ad Brentium, neque fingo, sed neque ludo, neque fallor. Non Brentium, sed Spiritum, prædico, qui in te suavior, placidior, quietior est. Deinde dicendi artibus instructus, purius, luculentius & nitidius fluit, itaque magis afficit & delectat. Meus verò, præterquam quod artibus dicendi imperitus & incultus, nihil nisi sylvam & chaos verborum evomit; tum etiam eo fato agitur, ut turbulentus & impetuusus & veluti luctator cum monstris infinitis semper congredi cogatur. Itaque si parvis licet componere magna, mihi de quadruplici Spiritu Eliæ ventus, motus & ignis, qui montes subvertit & petras conterit, tibi autem & tui similibus sibilus ille blandus auræ tenuis, qui refrigeret, obtigit. (c) Nec Thuanus hunc tantum virum silet, quem magni nominis inter suos Theologum diuque ob id varia fortuna jactatum appellat (d) Erat enim (ut paucis cum Quentstedio nos expediamus;) Theologus

(a) *Hadæus Freherus Theatr. Ill. Vir. p. 220, seqq.*

(b) *Colloquium Manuscriptum.*

(c) *Conf. Fechtii Supplem. Cap. IV, p. m. 78, 79.* (d) *Libr. 45.*

gus e
dicio
par
særn

B

Mag
cum
plissi
bat, t
trans
suam
rium
stoph
men
mod
logic
logia
mod
nalis
offer
dinal
diam
sit. (C
Pent
eum

(e
(f
(g
(h

gus eximius, qui fide, industria, doctrina, ingenio, iudicio, eloquentia, Zelo religionis & vitæ integritate par summis ævi sui Theologis, & B. Lutheri παρὰ πάντων fidelissimus fuit, hinc versiculi:

*Brentius Antistes Sacrorum, Assecla Lutheri,
Consiliis dexter, Colloquiisque fuit. (e)*

Cæterum diversas alias vocationes obtinuit à Magdeburgensibus, Alberto Brandenburgico, & cum primis ab Eduardo V. Angliæ Rege, qui eum amplissimis cum promissionibus ad se traducere laborabat, sed frustra, cum Brentius Patriæ potius, quam extraneo Regi serviendum piè cogitaret. (f) Αὐτάρπεια suam pulcherrimo facto demonstravit: Quo honorarium centum aureorum à sapientissimo Principe Christophoro Duce, Wirtembergiæ, pro dedicatione Commentarii in Epistolam D. Pauli ad Romanos oblatum modestissimè reculaverat: ne scilicet occasione Theologorum Scriptorum nummos conquirere & Theologiam promercalem facere velle videretur. (g) Parè modo cum tabernis Alsaticis versaretur, eique Cardinalis Lotharingicus pateram deauratam magni pretii offerret, noluit eam recipere; imò, cum postea Cardinalis per proprium tabellarium poculum Stuttgardiam in ædes Brentii misisset, mox Brentius illud remisit. (h) Eà etiam erat modestiâ, ut cum de explicatione Pentatevchi, quem Stuttgardiæ elucubrârat, amici eum compellarent, alii autem publicationem ejus flagitarent,

(e) *Quenstedt de Patriis Ill. Vir. p. 159.*

(f) *Andr. Osiand. in Or. Fun. Joh. Magiro habit. p. 4.*

(g) *Tb. Lantii Monum. Am. Hasenreiff. p. 29.*

(h) *Osiander Cent. XVI, libr. III, S. 48. p. 736.*

gitarent, sæpè prolixè testatus sit : Velle se, ut Scripta Lutheri communis Præceptoris legantur, nihil enim istis posse afferri tersius & magis politum. (i) Quantus vel hodiernum æstimetur Brentii labor Exegeticus, iudicio Sebastiani Schmidii, celeberrimi Exegetæ, constare potest, qui ad Studiosum Wirtembergicum hunc in modum fertur locutus: Si in Studio Exegetico laudabiles facere cupis progressus, lege Brentium; absque illo si rem tractaveris, nihil solidi præstabis. Corporis Staturâ fuit egregiâ & procerâ firmâ valetudine usque ad grandævam Senectam, latera habuit firma, unde & vox sonora & gravis, nunquam decubuit morbo nisi erysipellate. (k) Tandem exhaustus laboribusque confectus sumto S. Eucharistiæ Signaculo, præfente ac simul accipiente Cœnam Domini universo Stuttgardianorum Ecclesiastarum Cœtu, (l) editaque memorabili Confessione profusisque jugiter lacrymis ex ardore febrili d. 17. August. An. 1570. Obiit d. 11. Septembr. ingenti sui relicto desiderio sepultus Stuttgardiæ in Templo Collegiato, medius inter duos Comites non procul à Cathedra, quem locum ipsemet paulo ante obitum elegit ad D. Jacobum Andreæ sibi adstantem: Hic, inquit, cupio sepeliri, ut si quis fortè post me aliam ex hoc suggestu doctrinam proferre ausus fuerit, quàm ego professus sum, caput quasi attollere & dicere queam: Tu mentiris. Unde à quibusdam Exerto capite lapidi sepulchrali incisus esse perhibetur. Apposita tumulo Elogia hæc leguntur; primum sub imagine ipsius Brentii:

*Voce, Stylo, Pietate, Fide, Candore probatus,
Johannes tali Brentius ore fuit.*

Deinde

(i) *Vid. Præf. Facult. Theol. in Pentate.*

(k) *Heerbr. in Or. Fun.*

(l) *Vid. Concio Funebris.*

Deinde in Tabulâ.

Johannes Brentius, Natione Suevus, Patriâ Wilensis, Theologus Clarissimus, Ducum Wirtembergensium Consiliarius, inter primos repurgatæ Ecclesiæ Instauratores fuit. Scripturas Propheticas & Apostolicas in Scholis, Sacris Concionibus, Comitibus Imperii Romani, & lucubrationibus suis illustravit & propugnavit. Confessionis causâ Exilium constanter tulit. Consiliis Ecclesiam & Communem Patriam juvit. Vitæ innocentiam Professionem ornavit, & cum in hoc suo curriculo quinquaginta & amplius annos Magnæ Ecclesiæ Commode elaborasset, Placidè in Christo obdormivit, & summo piorum omnium luctu hic sepultus est Anno Domini MDLXX. Mens. Septembr. Die XI. cum vixisset Annos LXXI. Menses II. Dies. III.

Boissardus Biblioth. chalcogr. lit. P. 3. in nomen ejus sic ludit :

*Ardor eras rara Brenti pietatis, Et illum
Ardorem incendit religionis Amor.*

Testamentum ejus pro se, quemadmodum & scripta nonnulla jactitârunt Calvinisequæ. Cùm verò non solum ipse vivus sæpe numero iis contradixisset, verùm etiam defuncti Patris Apologiam adornasset filius, velut in rabiem acti, turpissimis optimum Virum conviciis proscindere non dubitârunt, ipsum Sanguinari-um & Testamentum ejus amburens Testamentum appellantes. (m) Scripta tamen hodie in deliciis haberi in Angliâ testatur Clar. Tenzelius. (n) D. Johannis
bu

(m) *Ibid. Apolog. Brentii Junioris passim.*

(n) *Monatl. Unterred. An. 1698, p. 62.*

bu Boys encomium & plura alia de illo commemorat Clar. Serpilius, Epitaph. Theol. Suev. p. 123. seq. & ante omnes alios doctissimus Joh. Benichlag. in Memoria Brentii renovata; qui, ut & Melchior Adami, potissima de hoc Viro debet Jac. Heerbrando & Wilh. Bidembachio, quorum ille oratione, hic Concione Brentio parentârunt. edit. Tub. 1570. 4.

Non prætereundum existimo, quod dum hanc Brentii Vitam revidimus, in literis Wolffgangi, Palatino Neoburgici Principis ad Ducem Christophorum, de Colloquio Maulbrunnensi scriptis, nobis non fortuito, ut existimem, sese obtulit; Verba formalia vernaculo sermone sunt hæc: Über das ist nicht zu hoffen / daß sie (die Heidelbergischen) wiederum zu gewinnen / sintemahlen sich mehrermeldte Pfälzische Disputanten neulicher Tagen / wie uns glaubhaftig angelangt / vernehmen lassen: Wo der alte Lector (den Brentium meynend/) nicht gewesen / wolten sie Eure Liebe auch Doctor Jacobi auf ihre Seiten gebracht haben. Ita Calviniani puerili convicio grandævum Senem & de Christi Ecclesiâ optimè meritum proscindere non erubuerunt. (o)

De Commentariis ejus libet adjicere D. Calovii judicium: In totam, ait, ferè scripturam doctissimas Commentationes edidit D. noster J. Brentius, quæ sensui Spiritus S. pressè insistant & commendatione dignissima sunt. Hujus sanè Theologi e rivulis quam plurimos sua irrigasse prata interpretes, huicque magnum suum, quo apud juvenes gaudent, debere nomen eos, Brentium qui non noverunt, nec legerunt, sed

(o) Birsimb. Acta vom Colloquio zu Maulbronn Manusc.

fed
men
tem
sup
in T
Elu
fern
rati
A. l
Col
rata
dri
tun
cul
Por
vile
lent
Mi
ost
tur
fita
Por
ter
alic
Bre

sed neglexerunt, palam est. (p) In specie Commentarius ejus in Eſaiam à Chriſtophoro Duce Wirtemb. eo in pretio habitus, ut capiti ſuo poſt mortem ſupponi juberet in teſtimonium fidei ſuæ. Bergmann in Trem. Mortis horâ P. I. p. 160. apud Serpil. l. c. Elucubrationes quoque in Pſalmos aliis ſolent præferri Ibid. p. 131. Juvat tandem ſubnectere narrationunculam, quam ab erudito & pio Sene Domino A. R. Wolfart, Paſtore Bottwarienſi, amantiſſimo Collega & Compatri à majoribus ejus ſæpè memoratam, accepi. Fuiſſe nimirum temporibus Alexandri Wolfarti, Abbatis poſteà Alpirſpacenſis, ſed tùm circa an. 1590. Diaconi Cantſtadienſis, ſacriſticulum, in Pago Vicino, Offingen, etiamnum hodiè Pontif. Religioni addiſto, qui Wolfartum crebrò in-
viſere ſolebat; cumque inter varios ſermones de opulentiâ & theſauris Monachorum mentio facta eſſet, Miſſificum ſubjeciſſe: Conveniret ſe aliquando, oſtenſurum ſe illi ſuos theſauros. Wolfartus igitur animi cauſâ paulò poſt expatiatus hominem viſitat, promiſſam ſibi gazæ oſtenſionem deſiderans. Pontificius Viro in penetralia domûs ſuæ humaniter recepto, remotisque arbitris, ingentem ciſtam aliquot ſeris probè obſeratam recludit, eique omnes Brentii Tomos elegantiffimè compactos commoſtrat: Hi ſunt, inquiens, mei theſauri, quos
omni auro cariores habeo. Hac extra-
ditione Viri optimi.

C

Scripta.

(p) Calov, Bibl. Illuſtr. p. 11. ſeq.

Scripta

Octo Tomis comprehensa prodierunt
Tubingæ, quibus adhuc duos Tomos ad-
jicere constituerat filius.

Tomus I. Commentarios continet

In Genesin, Stuttgardia, inchoat. d. 1. Sept.

An. 1553.

In Exodum, Tubingæ, in Acad. prælectum,

An. 1538.

Exodum, Stuttgardia pro Concionibus ex-
plic. 1557.

Leviticum, Halæ Suevorum. 1542. in 8. edi-
tum.

Numeros, Stuttgardia pro Concion. explic.

An. 1560.

Deuteronomium, Stuttgardia explic.

Edit. Tubing. typis. Gruppenbach. 1576. fol.

Tomus II. continet Comment.

in Josuam priorem Expositionem.

Josuam poster. Expos.

Librum Judicum Halæ Suev. script. 1534.

Ruth.

1. Samuelis.

2. Samuelis.

1. Regum.

2. Regum.

Esræ.

Nebemiam.

Esther.

cod.

Wirtembergensium Pars I.

35

cod. An. 1576. fol. hic Tomus ab Eberhardo Bidenbachio editus est.

Tom. III. continet Commentar.

In Jobum, Halæ Suevorum scriptum 1526. Restitutum. 1546. 8.

Lucubrat. in Psalmos CV l. quæ Cygnea ejus Cantio fuerunt.

Lucubrat. in reliquos Psalmos Theodor. Snepfii.

Ib. 1578. fol.

Tomus IV. contin. Comment.

In Ecclesiasten, Halæ Concion. propositum.

Esaïam. Hornbergæ cæptum.

Jeremiam. Halæ conscript. 1525.

Oseam. Germanicè edit. 1531. dein Latinè versum.

Amos. conscript. an. 1530. cui præfixa est Epistola Lutheri.

Jonam. cum Præf. Filii.

Micheam. conscript. A. 1528.

Tubing. 1580. fol.

Tom. V. contin. Comment.

In Matthæum Stuttg. 1566. conscript.

Marcum. Stuttg. 1559. d. 2. Aug. inchoat.

Lucam. Halæ Suev. 1537. edit.

Tub. 1582. fol.

Tom. VI. continentur Homilie in Evang. Joannem. Halæ. 1545.

In eundem Exegesis: Halæ 1527.

Tub. 1584. fol. In hac Exegesi nonnulla occurrunt, quæ Calviniani & Barthol. Hagen, hic in materia de S. Cæ-

na, illitum in hac tum in materia de prædestinatione pro se adduxerunt. Sed Brentius semetipsum dextrè explicavit in Epistola ad Marbachium (m) & alibi.

Tom. VII. continens Comment. in Acta Apostol. conscript. Halæ Suev. 1554. & post lectionem Commentar. Lutheri recognitum 1536.

in Epistolam ad Romanos Stuttg. conscript. 1564.

In Epist. ad Galatas Halæ conscript. 1548.

Epist. ad Philippens Halæ. d. 25. Febr. 1548.

Tub. 1588. fol. ad Philemonem. Halæ. 1543. ab Istenmanno subscript.

Tom. VIII. contin. Polemica Scripta contra Petrum à Soto & Sacramentarios. Tub. 1561. fol. Reperiuntur in eo 1. Confessio Wirtembergica cum Apologia. 2. Sententiâ de Unione personali, Ascensione in Cælos & Sessione ad dextram Dei & præsentia Corporis Christi in Cæna. 3. Sententia de libello H. Bullingeri in dictum Joannis: In domo patris mei multæ sunt mansiones. 4. De Majestate Christi & S. Cæna contra Martyrem & Bullingerum. 5. Recognitio Prophetica & Apostolica doctrina de vera Majestate Christi, &c. Tub. 1590. fol.

Scripta Brentii alia.

Biblia Latina recognita cum Præfatione luculentâ. Tubingæ. 1564. fol. min. sive 4. major.

Homilie XXV. de Pœnitentiâ, Francofurt. 1557. 8.

Catechismus piâ & utili Explicatione illustratus. Tub. 1551. 1594. 8.

(m) ap. Fecht, Epist. Theol. P. III. p. 134. conf. Unschuld. Nachricht, Tom. IV. p. 260, 261.

Syngramma de S. Cœnâ contra Oecolampadium. Hale Suevorum. 1525. 4.

Epistola XLV. ad Jo. Marbachium apud Jo. Fechtium P. III. Epistol. p. 41. seqq. Durlaci A. 1684. 4.

Epistola ad Wierum Stutgard. die Stephani scripta 1565. extat in Libro Apol. Jo. Wieri Basileæ edit. 1577. p. 86.

Gründlicher Bericht vom Colloquio, so zu Maulbronn wegen des Nachtmahls gehalten worden. A. 1564. 4.

Catechismus Deutsch / . . . Wittenberg / 1572. 8. 12. Franckfurt / 1596. 16. Stuttgart und Tübingen in 8. und andern Format fast alle Jahr.

Predigten vom Donner und Hagel und allem Ungewitter. Eisleben / 1565. 8. Nürnberg / 1580. 8. Erklärung der Epistel Pauli an die Römer. Eisleben / 1565. in 8.

Bericht / wie man sich Christlich zum Sterben bereiten soll. Item / wie man Gott dienen soll / und vom Ubel nachreden. Franckfurt an der Oder. 1569. in 8.

Weg zum ewigen Leben. Leipzig.

Kurze Form des gemeinen Gebetts für alle Kirchen. Diener auf der Cangel fürzulesen / Nürnberg / An. 1568. in 8.

Kirchen-Postilla, über die Evangelien an Sonntagen und Feyer-Tagen / samt der Historien vom Leyden Christi. Tübingen / 1572. und 1588. fol.

Vom Einfall des Türcken. XXII. Predigten / Wittenberg / 1532.